

dell: / un *esbars* capdellava de jovencels», MilàF (*Mort de Galind*, v. 6, ed. Gili, p. 299); «deixeu-lo que begui tot d'un glop la copa d'aquest bàlsem candíssim que li heu portat als llavis, no esparvereu l'*esbarç* de les il·lusions que tornen, que encara podrà 5 revoure 'ls paratges ont ha gaudit», Coromines (*Pre-sons Im.*, p. 129). Però és una variant que s'oblidà de pressa.

Verdaguer va usar sovint l'altra, i ja en el primer esbós de l'*Atlàntida*: «Mes ja de las floretas d'ins- 10 spiració que volan, / aucellets de la glòria, a *esbarts*, entre'ls estels / --- / al front de l'hèroe 'n deixan alguna caure'ls cels» (iv, 1b, canviat en la versió de 1877), «tot ofegant-se'ls tigres ab los delfins se batan, / lo 15 taca sa brumera y sagnós escumeig, / los corbs y las gabinas, que a bells *esbarts* s'abaten, / ab xisclets y cops d'alas fan més trist lo barreig» (vi, 57c); també, però, a l'*Atl.*, en la versió definitiva (i en *Canigó*): «morí; y de la despulla del cos, sa ànima salva, / vers 20 l'*esbart* de ses filles, les plèyades, volà, / dret als aurífics porxes endomassats de l'alba, / des d'aont, condolides, allarguen-li la mà» (x, 17b). I en els prosadors: «mentrestant un *esbart* encara nombrós rodejava a la Toneta», Noller (*La Pap.*, 174).

No l'usen menys els mallorquins: «Corbs marins, 25 tot un *esbart*: si un vola, tots els altres prenen el vol, i se posen damunt ses gornises de sa costa roquera; d'ahon, com des d'una fortalesa de llur pertinençia, miren a baix meravellats», Arx. Ll. Salvador (p. 143; un altre a la p. 122). «Juntament ab Sant Feliu, / tot 30 enravenat de fret, / s'en va anar a treure un niu: / y nadant per dins un riu, / manotetjant y fent via, / movian algaravia / dos *esbarts* de cosidoras, / qu'ab ses seuas estisoras / s'esquinsaven sa camia», Seb. Morro, c. 1853 (JMBover, *BiEscr.Bal.* i, 523.7.8). «Entre 35 l'*esbart* d'amics y los inventaris antics del arxiu --- passí los dies sense una estona per mi», «me'n alegro de les simpaties dels aucells balears per l'*esbart* de Montanya», cartes de Mrn. Aguiló, anys 1870 i 1869 (*BABL* xii, 103, 361).

AlcM partint de la forma *esbars* (de la qual, per 40 cert, no dóna dades) proposa com a etimologia una falsa regressió d'un *esbars*, provinent d'*espars* 'espargit, dispers'. Però no solament això està en desacord amb l'única dada medieval, sinó que semànticament 45 és ben poc enraonat, puix que precisament l'*esbart*, per a ser-ho, no pot anar dispers. Sembla en canvi natural pensar en un postverbal de *despartir* 'separar coses o persones de les altres', del qual i derivats *AlcM* ja dóna sis exemples medievals, començant per 50 Muntaner, que justament ho aplica a la formació d'estols «puix les galees se *despertaixquen*, bé vendrem al desús» (c. 129); no és sinó una variant de l'encara més freqüent *departir*, freqüentíssim en el sentit de 'separar-se una persona d'allà on està una altra', etc.; 55 té derivat *depart*, documentat en el sentit de 'lloc separat' (S. xv), d'on el mallorquí *departar* 'separar'.

No conec documentació cat. de la forma *espartir*, però sí que és freqüent en oc. ant., i el PSW en troba 60 sis casos en docs. del S. xiv. El canvi de *esp-* s'explica

perquè *esbargir* era sentit com una mera variant de *espargir*, i si aquest no és més convincent com a veritable ètmon, és veritat que no deixa d'haver-hi fort contacte semàntic, i es degué tenir la impressió que essent *esbargir* quasi una mera variant d'*espargir*, era també legítim de dir *esbart* en lloc de **espart*, més que més havent-hi molta coincidència d'aplicacions amb *esbarriar* i gc. ant. *esbarriar*, així com amb el bal. *esbarrar*, i trobant-se *barra* al costat d'*esparra* i amb sentits quasi iguals.

En provençal hi ha un verb *espartà* molt vivaç, i evidentment relacionat amb tot això, amb el sentit de 'dispersar-se', 'allunyar-se': «mai lis esfrai tout-d'un-tèms parton, / li nivoulado alin *s'esparton*, / li lamo fièro s'escavarton,¹ / la terro verdouletto espells d'ou clarun», *Mireio* (xi, 26.5); «a la reculado / per fourvià la periclado / *s'esparton* li bandit encà 'n cop», «derechef les bandits s'èloignent», *Calendau* xii, 46.7: «parte, / e que l'aurige liuen *s'esparte!* ---», *Mireio* vii, 63.2.² Sembla clar que això té un origen paral·lel, sinó que ací la influència que intervingué fou la del prov. *esvarià* «égarer, fourvoyer», nicens *esvari* «écart, espace», *esvaraja* «disperser par la peur» (TdF). Potser hi contribuiria també la influència d'un participi paral·lel a l'it. *sparto* 'espars'. I possiblement en resultà també el gc. gironí *baste f.* «grande troupe d'oiseaux ou de poissons» (Moureaux, *Patois de la Teste*), suposant que es vagi dir **l'esbarte* alterat en *les bastes* per alguna contaminació (*bestiau* 'bestiar'?) o algun fenomen de fonètica inductiva (**l'arbate* i dissimilació?).

DERIV.: *Esbartada* 'reunió dels poetes que formaven l'*Esbart* de Vic': festa popular que celebrava Verdaguier amb els seus amics a la Font del Desmai, amb aplec de gent, cançons, etc. (JM. de Casacuberta, *EstRamon* i, 94 i ss.). *Esbarter*. *Esbartinyol* mall. (BDLC xii, 218).

¹ Aquest es deu a encreuament amb el francesisme *escartà* sinònim: *escarto emé desden*, *Calendau* xii, 5.7. De nou *escavartà*, justament dit de grups d'animals en *Calendau* ii, 68.6; v, 27.3. — ² Més casos d'*espartà*: transitiu, 'apartat', *Mireio* ix, 33.5; viii, 9.7; *Nerto* vii, vv. 343, 344; *s'espartà*, *Calendau* iii, 54.2.

Esbarza, V. *esbarzer* *Esbarzella*, V. *vergella* (VERGA)

ESBARZELLAR, res de ferm no es podrà dir sobre l'origen d'aquest mot de NOLLER mentre no se sàpiga si es pronuncia realment amb z o amb s (així en la segona cita d'*AlcM*); en aquest cas podria ser una formació paral·lela a la dels valencians *abraçallar* i *abraccillar*, amb el concepte bàsic de 'compendre-ho tot, embolcallar-ho', o bé un derivat de *BARCELLA* partint de la visió d'aquest recipient usat per tapar i mig ofegar un llum encès (veg. l'article citat) — a la prefixació amb *es-* potser hauria ajudat algun sinònim *esfumar* o *esvair* —; en l'altre cas potser hauríem de partir d'(A)BRAGIR (*es-braç-el·lar*) amb dissimilació